

**Rapport
om
takstfinansiering af
tale-, høre- og synsområdet**

2. UDKAST

Netværksgruppen for
voksenspecialundervisning & hjælpemidler

Indhold

1.0 Indledning	4
2.0 Intro til specialundervisningsområdet	5
3.0 Forudsætninger, hensyn og principper	8
3.1 Forudsætningen for kommunernes samarbejde	8
3.2 Øvrige hensyn og principper	8
4.0 Analysegrundlag	10
4.1 Finansieringsmodeller	10
4.2 Virksomhedernes placering i de 5 regioner	11
5. Opsamling	12
5.1 Regionernes valg af finansieringsmodeller	13
5.2 Geografisk placering og frit valg af leverandør	13
5.3 Administration og udgiftsstyring	13
5.4 anbefaling	14
Bilag 1: Finansieringsmodeller	15
A. Model "Abonnementsordning" (eksisterende ordning)	15
I. Modellens opbygning	15
II. Erfaring med abonnementsordningen	16
III. Opsamling model "Abonnementsordning"	16
B. Model "Syddanmark"	18
I. Modellens opbygning	19
II. Erfaring med Model Syddanmark.	20
III. Opsamling model "Syddanmark"	21
C. Model "Midtjylland"	22
I. Modellens opbygning	23
II. Erfaring med Model Midtjylland.	23
III. Opsamling model "Midtjylland"	24
D. Model "Nordjylland"	26
I. Modellens opbygning	26
II. Erfaring med model "Nordjylland"	30
III. Opsamling "Nordjylland"	30
E. Model "Hovedstaden"	32
I. Modellens opbygning	32
II. Erfaring med model "Hovedstaden"	34
III. Opsamling "Hovedstaden"	34

F. Model "Fuld takstfinansiering"	35
I. Modellens opbygning.....	35
II. Erfaring med model "Fuld takstfinansiering".....	37
III. Opsamling "Fuld takstfinansiering"	37
Bilag 2: Virksomhedernes placering i de 5 regioner.....	38

1.0 Indledning

I rammeaftalen for 2009 er det aftalt, at netværksgruppen vedrørende voksenspecialundervisning og hjælpemidler skal arbejde i retning af fuld takstfinansiering af området i 2010. Området er siden 2007 finansieret gennem abonnementsaftaler og afregnet efter kommunestørrelse.

Denne rapport bygger på to tidligere afrapporteringer til Styregruppen under rammeaftalen. I disse anbefalede netværksgruppen, at det videre arbejde med takstfinansieringen af specialundervisningsområdet skulle tage afsæt i to modeltyper, henholdsvis en model for fuld takstfinansiering og en differentieret betalingsmodel.

Rapporten indeholder en gennemgang og sammenligning af en række udvalgte finansieringsmodeller, som danner grundlag for netværksgruppens endelige anbefaling til en takstfinansieringsmodel for region Sjælland. I valget af model har *sikringen og opretholdelsen af en faglig og leveringsmæssig bæredygtighed* samt *borgernes retssikkerhed* haft en central betydning.

Da takstfinansiering er et højaktuelt tema flere steder i landet, specielt i Region Hovedstaden og Region Nordjylland, har netværksgruppen fundet det hensigtsmæssigt at inddrage disses erfaringer i rapporten. Samtidig har netværksgruppen ladet sig inspirere af de to regioners takstfinansieringsmodeller.

2.0 Intro til specialundervisningsområdet

Specialundervisning for voksne i Region Sjælland udbydes af følgende virksomheder, som alle er hjemtaget af beliggenhedskommunen:

- CSU, Roskilde
- CSU Slagelse
- ViSP i Næstved og Nykøbing F.
- Synscentralen i Vordingborg
- CSU Kalundborg
- CSU Holbæk
- Højskolen i Krummerup

Virksomhedernes størrelse, organisering og ydelsesstruktur er meget forskellige. De er derfor vanskelige at sammenligne.

Samlet set udbyder virksomhederne serviceydelser og undervisning inden for følgende aktivitetsområder:

- Blinde- og svagsynsområdet med undervisning i anvendelse af hjælpemidler og i den praktiske hverdag som svagtseende eller blind
- Taleområdet med undervisning i afhjælpning af talevanskeligheder, stammen, strubeløse samt kompenserende undervisning til personer med følgevirkninger af en hjerneskaide m.m.
- Høreområdet med undervisning i bl.a. brugen af høreapparat, høretekniske hjælpemidler, tegnstøttet kommunikation, undervisning til personer ramt af tinnitus og Ménière m.m.
- IKT-området med undervisning i betjening af bl.a. IT-baserede hjælpemidler til bl.a. læsesvage, fysisk handicappede.

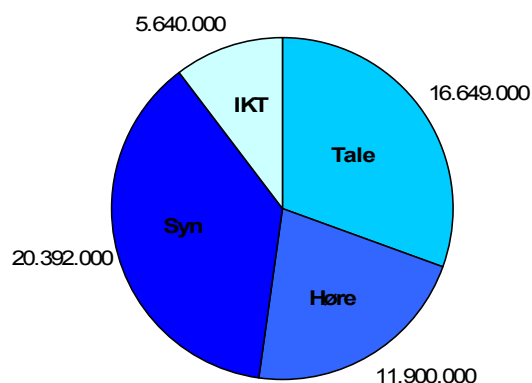
Hvor enkelte virksomheder har tilbud inden for alle aktivitetsområderne (fx CSU Roskilde og CSU Slagelse), har andre specialiseret sig inden for et enkelt eller nogle få områder (fx Synscentralen i Vordingborg, som alene har tilbud til blinde og svagseende).

Forbruget på **de udvalgte dele** af specialundervisningsområdet udgør samlet ca. 55 mio.kr.¹ Udgifterne til de enkelte aktivitetsområder fordeler sig her indenfor således:

---

¹ Der er i fremstillingen af aktivitetsområdernes budgetmæssige fordeling alene taget udgangspunkt i et skøn anslået af CSU Slagelse, CSU Roskilde, ViSP i Næstved samt Synscentralen i Vordingborg budgetter.

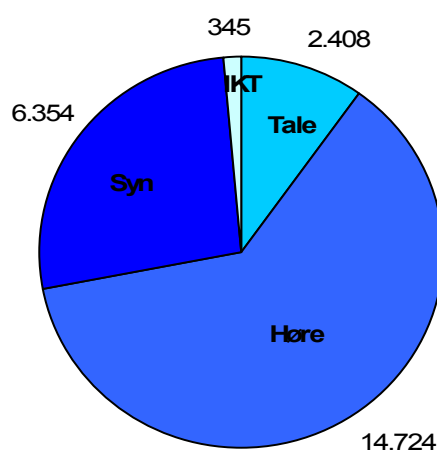
Aktivitetsområdemes budgetmæssige fordeling

Med en andel på 37% af de samlede udgifter er synsområdet det mest udgiftstunge område, idet udgifter til hjælpemidlerne her vejer tungt, efterfulgt af taleområdet som udgør 31%, høreområdet 22% og IKT-området 10%.

Et anslået skøn over antallet af brugere pr. aktivitetsområde / pr. år fordeler sig således:²

Antal brugere pr. aktivitetsområde/pr. år

De gennemsnitlige udgifter pr. borger inden for synsområdet udgør ca. kr. 3.200,-.

På høreområdet udgør udgiften i gennemsnit ca. kr. 808,- pr. borger,

På taleområdet ca. kr. 6.914,- og

På IKT-området ca. kr. 16.348,-.

Det er her vigtigt huske, at der her er tale om **gennemsnitspriser pr. CPR** og ikke pr. undervisningsforløb eller ydelse. Tallene dækker således over mange, vidt forskellige forløb og ydelser.

Det fremhæves at tallene i sagens natur er behæftet med en vis usikkerhed. Der er tale om:

- Et anslået skøn

² Fremstillingen tager afsæt i antallet af borgere pr. aktivitets / pr. år i følgende virksomheder: CSU Slagelse, CSU Roskilde, VISP i Næstved samt Synscentralen i Vordingborg budgetter.

Takstfinansiering af specialundervisningsområdet

- Forskellige opgørelsesmetoder
- Institutioner af meget forskellig størrelse og derfor ikke umiddelbart sammenlignelige
- Tallene er alene baseret på fire virksomheder.

3.0 Forudsætninger, hensyn og principper

I det følgende vil netværksgruppen gøre rede for de hensyn og principper, der som minimum skal indgå i overvejelserne ved valget af ny takstfinansieringsmodel.

3.1 Forudsætningen for kommunernes samarbejde

Kommunerne i KKR Sjælland har indgået en samarbejdsaftale, som indeholder en række principper for, hvordan kommunerne skal agere i forhold til hinanden for at sikre den samlede forsyning og udvikling af området.

Principperne er:

- At alle kommuner arbejder for, at tilbuddenes indhold og metodeanvendelse løbende udvikles og svarer til god praksis på området
- At kommunerne på tværs drøfter kvalitetsudvikling, sammenhæng mellem pris og effekt, den samlede tilbudsportefølje m.v.
- At såvel brugerkommuners overvejelser om ændringer i indsats og brug af tilbud m.m. som driftskommuners overvejelser om etablering af nye tilbud eller ændring/nedlæggelse af eksisterende tilbud drøftes så tidligt som muligt mellem driftskommune og brugerkommune (og om nødvendigt i relevant KKR-regi)
- At det drøftes i KKR-regi, hvilke områder/tilbud der skal samarbejdes om
- At indgåelse af forsyningsaftaler el.lign. mellem to eller flere kommuner også skal inddrage hensyn til, at aftalen giver mulighed for hensigtsmæssig opgaveløsning for kommunerne i området som helhed
- At aftaler om køb/salg af pladser og andre ydelser bør afbalancere såvel sælgerkommunens som køberkommunens hensyn
- At driftsherren vedstår sig ansvaret for, at det enkelte tilbud drives økonomisk effektivt

Det er afgørende, at netværksgruppens valg af en takstfinansieringsmodel for specialundervisningsområdet tager afsæt og understøtter principperne i samarbejdsaftalen.

3.2 Øvrige hensyn og principper

Udover samarbejdsaftalen er der en række andre hensyn og principper, som er centrale i forhold til valget af en takstfinansieringsmodel:

- **Borgernes retssikkerhed:**
Borgerne skal sikres hurtig og let adgang til både udredning og specialundervisningstilbuddene, ligesom borgerens klageadgang til en myndighedsafgørelse fortsat skal sikres.

- **Tilbuddenes bæredygtighed og kvalitet**

Der skal opretholdes en høj grad af forsyningssikkerhed og bæredygtighed – også på smalle ydelsesområder. Endvidere skal der sikres en fortsat kvalitetsudvikling af tilbudene, ligesom det høje faglige miljø skal fastholdes.

- **Øget harmonisering og gennemsigtighed i tilbud**

Kommunerne skal have overblik over virksomhedernes ydelser samt i nødvendigt omfang kunne gennemskue, hvad de betaler for, jf. virksomhedernes forslag til ydelseskatalog i bilag 3.

- **Budgetansvaret skal ligge hos visitator (Udgiftsstyring)**

Alle erfaringer siger, at den som beslutter en ydelse (visitator) også skal have budgetansvaret.

- **Bureaukratisk lethed**

Unødig opbygning af tunge administrative systemer til visitation, afregning osv. skal undgås.

- **Forsyningssikkerhed og frit valg**

Der skal være mulighed for frit valg af leverandør, dog under hensyntagen til sælgerkommunes muligheder for at planlægge og tilpasse virksomhedens aktiviteter til udbud og efterspørgsel i god tid

DRIFTSHERREHENSYNET

Ved lukning af et tilbud hæfter køber- og sælgerkommuner solidarisk ved afvikling og/eller overgang af personale til ny myndighed

4.0 Analysegrundlag

Virksomhedernes ydelser inden for specialundervisningsområdet er karakteriseret ved, at der er tale om meget individuelle og varierende forløb. Derfor er dags- og døgntakster ikke egnede.

Ligesom på sundhedsområdet har netværksgruppen overvejet en kombination af DRG-takster (forløbstakster), timetakster og undervisningspakker. Imidlertid har Region Sjælland i en rapport netop konkluderet, at forsøg med DRG-takster inden for genoptræningsområdet i 2008 har vist sig ikke at være vejen frem. På den baggrund har netværksgruppen vurderet, at DRG-takster heller ikke er et relevant takstprincip for specialundervisningsområdets ydelser.

Netværksgruppen har valgt at tage afsæt i finansieringsmodeller, som anvender:

- **Timetakster**
Timetakster baserer sig på princippet om taxameterbetaling, hvor kommunen betaler en timetakst for den tid, som virksomheden anvender på den enkelte borger – dvs. til løsning af både undervisningsbehov, administrative opgaver osv.
- **Undervisningspakker (korte- og langvarige)**
En undervisningspakke kan indeholde et *korterevarende* og/eller *længerevarende forløb*. Taksten for en undervisningspakke er baseret på et skøn af det antal timer, som en borger forventes at forbruge. Kommunen betaler et fast beløb pr. pakke, og kan derved løbende holde sig orienteret om forbrug og udgiftsniveau.

4.1 Finansieringsmodeller

Netværksgruppen har valgt at belyse og sammenligne følgende finansieringsmodeller:

- **Model "Abonnementsordning"**
Nuværende finansieringsmodel inden for specialundervisningsområdet
- **Model "Syddanmark"**
Finansieringsmodel som Region Syddanmark har anvendt i takseringen af specialundervisningsområdet
- **Model "Midtjylland"**
Finansieringsmodel som Region Midtjylland har anvendt i takseringen af specialundervisningsområdet
- **Model "Nordjylland"**
Finansieringsmodel som Region Nordjylland har anvendt i takseringen af specialundervisningsområdet
- **Model "Hovedstaden"**
Finansieringsmodel som Region Hovedstaden har anvendt i takseringen af specialundervisningsområdet
- **Model "Fuld takstfinansiering"**
Finansieringsmodellen er endnu ikke bragt i anvendelse.

Alle finansieringsmodellerne forudsættes udgiftsneutrale i forhold til nuværende regionale udgiftsniveau

De fire finansieringsmodeller vil blive beskrevet med udgangspunkt i:

- Tilrettelæggelsen af ydelserne
- Visitationsansvaret
- Budgetansvaret
- Finansielle principper
- Aftaleforhold

Med henblik på en objektiv og tværgående sammenligning af modellerne har netværksgruppen opstillet en række kriterier, som tager afsæt i de før omtalte hensyn og principper, jf. kapitel 2.0:

1. Kommunens mulighed for at styre udgifterne
2. Opretholdelse af faglig bæredygtighed
3. Tilgængelighed for borgeren
4. Bureaukratisk lethed
5. Gennemskuelighed
6. Køberkommunens mulighed for valg
7. Sælgerkommune - driftsherrehensyn

De enkelte finansieringsmodellers muligheder for at opfylde de opstillede kriterier er illustreret ved antallet af smileys, der er graderet således:

Meget lav	☺				
Lav	☺	☺			
God	☺	☺	☺		
Høj	☺	☺	☺	☺	
Meget høj	☺	☺	☺	☺	☺

Gradueringen skal bidrage til at skabe overblik og sikre godt grundlag ved valg af den fremtidige takstfinansieringsmodel i Region Sjælland år 2010.

Se bilag 1 for en gennemgang af de enkelte finansieringsmodeller.

4.2 Virksomhedernes placering i de 5 regioner

Valget af finansieringsmodel for specialundervisningsområdet er i sagens natur tæt knyttet til virksomhedernes geografiske beliggenhed. Jo større afstand mellem brugere og virksomhed, jo større er tidsforbruget pr. ydelse og udgifter til fx transport.

Beliggenheden er også afgørende for kommunernes mulighed for frit at vælge mellem virksomhedernes tilbud. Nærhed kan således virke fremmende for det frie valg, mens afstand kan bidrage til at tilbuddet fravælges.

I bilag 2 er geografisk afbilledet virksomhedernes placeringer i de 5 regioner. Dette skal bidrage til skabelse af overblik over kommunernes reelle muligheder for frit at vælge leverandører (konkurrence).

5. Opsamling

En samlet vurdering af rapportens 6 modeller viser følgende resultat:

Antal opnåede 😊	Abonnement	Syddanmark	Nordjylland	Midtjylland	Hovedstaden	Fuld takst
Kommunens mulighed for at styre udgifterne	1	2	5	3	5	5
Opretholdelse af faglig bæredygtighed	5	5	4	4	2	0
Tilgængelighed for borgeren	5	5	5	5	3	1
Bureaukratisk lethed	5	5	4	2	2	0
Gennemskuelighed	3	3	4	3	5	5
Kommunens mulighed for valg af leverandør	1	2	3	3	3	5
Sælgerkommunes tilpasning og planlægning	5	5	5	3	3	1

I afsnit 2.2 er oplyst en række hensyn og principper, som i Region Sjælland har været vægtet i relation til valget af finansieringsmodel for specialundervisningsområdet. En sådan forudgående drøftelse og vægtning har så vidt vides ikke fundet sted i landets øvrige regioner. Der foreligger således ikke dokumentation for, hvorledes man i de enkelte regioner er nået frem til sammensætning og valg af model.

Som et led i beslutningsprocessen har netværksgruppen foretaget en dybdegående analyse af fordele og ulemper ved de enkelte modeller. Af dette arbejde kan bl.a. udtrages følgende:

- At Regionerne i overraskende stor grad har valgt forskellige finansieringsmodeller.
- At flere af disse modeller konkurrerer om at være den bedst egnede, når man alene ser på hvilket score der opnås.
- At der kan konstateres betydelig afstand mellem de opstillede idealer og modellernes mulighed for at opfylde en flæthed af disse
- At vurderingen af modellernes egnethed vil være under indflydelse af om de betragtes med virksomhedens eller med kommunens briller
- At en vurdering af modellerne viser, at der indenfor Regionerne i praksis er tale om anvendelse af flere modeller, som enten gælder for de virksomheder, som drives af Regionerne eller for de kommunalt drevne virksomheder.
- At det (uden for Region Hovedstaden) er fremtrædende;
  - a) at kommunalt drevne virksomheder i vidt omfang er selvvisiterende
  - b) at kommunalt drevne tilbud ydes med basis i faste leverandør-aftaler (distrikter) mellem kommunerne og
  - c) at finansieringen af kommunalt drevne virksomheder sker ud fra én eller nogle få takster (jf. abonnement-finansiering)
- At de Regionalt drevne virksomheder er takstfinansierede med basis i et omfattende takstkatalog.

5.1 Regionernes valg af finansieringsmodeller

Generelt kan det konkluderes, at Regionernes valg af finansieringsmodeller er under indflydelse af principper/hensyn, som angår leveringssikkerhed og omkostningsniveau. Virksomhedernes geografiske placering i regionen, og om driftsherren er Regionen eller kommunen, synes dog at spille den afgørende rolle i forhold til valget af finansieringsmodel.

De leverandøraftaler, som er indgået synes endvidere i meget høj grad at respektere de gamle amtsgrænser. Dette kan give god mening, da fordeling af aktiviteter og indretning af serviceniveau tillige spiller en rolle for, hvordan virksomheder spiller sammen om opgaveløsningen.

5.2 Geografisk placering og frit valg af leverandør

I forhold til virksomhedernes geografiske placering og kommunernes muligheder for frit at vælge leverandør, kan konkluderes følgende:

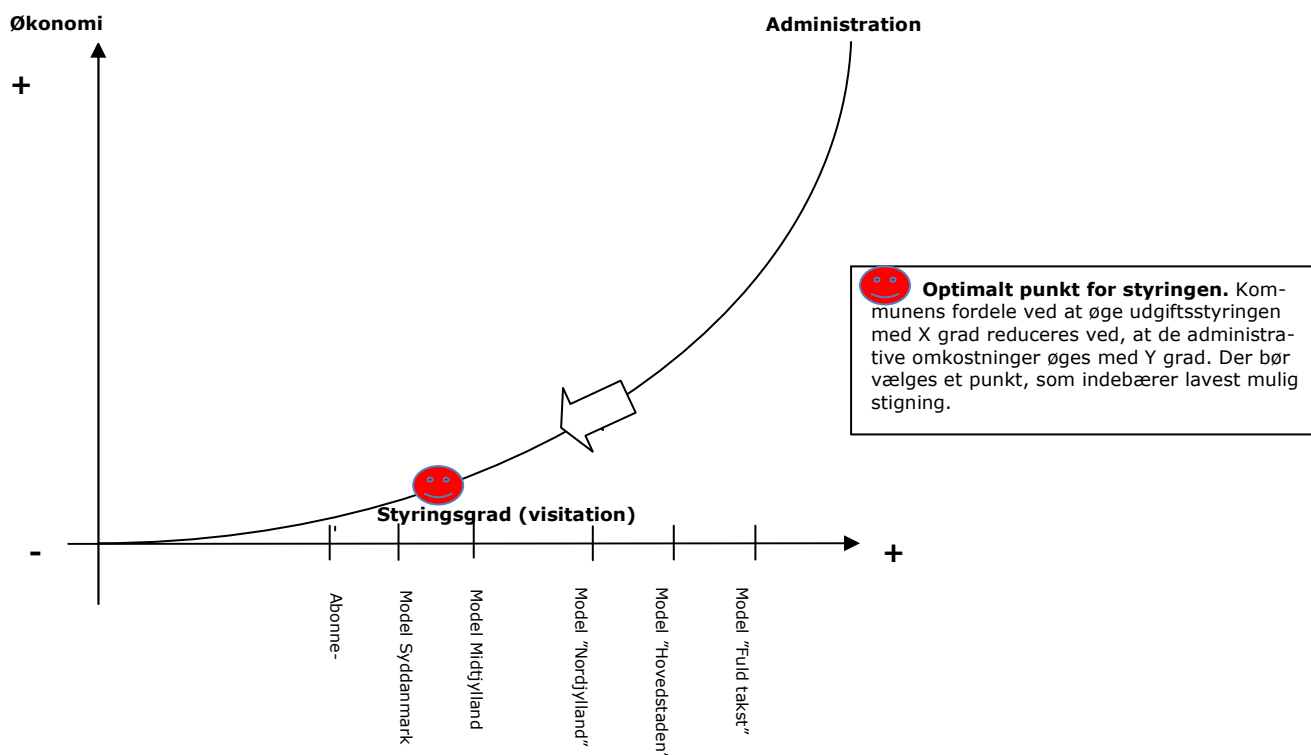
- I Region Hovedstaden ligger virksomhederne tæt, hvilket skaber optimale muligheder for kommunernes frie valg af leverandør.
- I Region Syddanmark ligger virksomhederne med stor indbyrdes afstand på en øst-vest og nord-sydgående akse, og valgmuligheden mellem leverandør er i denne region begrænset til relativt få kommuner beliggende i regionens midte.
- I Region Sjælland er virksomhederne koncentreret på midten af Sjælland og ligger dermed relativt fjernt fra randområderne. Det frie leverandørvalg er størst for kommuner med kort afstand til Region Hovedstaden.

5.3 Administration og udgiftsstyring

Yderligere kan det konkluderes, at der er en økonomisk/administrativ grænse for kommunernes mulighed for udgiftsstyring (egen visitation). En grænse der betyder, at kommunernes økonomiske fordele ved at øge udgiftsstyringen ændres til en betydelig økonomisk ulempe pga. en øget administrativ belastning (se grafen på omstående side).

Som grafen viser, er de valgte parametre økonomi/styringsgrad og administration indbyrdes afhængige. Kommunernes omkostninger til administration (myndighedsudøvelse, specialviden og specialmateriale) stiger med graden af kommunens udgiftsstyring (egen visitation).

Det er derfor afgørende at finde et hensigtsmæssigt balancepunkt mellem kommunernes styringsbehov og de administrative merudgifter, som medgår til dette formål.

5.4 Anbefaling

Som nævnt kan det uddrages, at virksomhedernes geografiske placering og om driftsherren er Regionen eller kommunen spiller en meget stor rolle for valget af finansieringsmodel.

Fordeling af aktiviteter og indretning af serviceniveau spiller tillige en rolle for, hvordan virksomheder spiller sammen om opgaveløsningen.

For de kommunalt drevne virksomheder – som der alene er tale om i Region Sjælland, er det landet over et gennemgående træk:

- at virksomhederne/beliggenhedskommunerne har indgået flerårige leverandøraftaler med de kommuner, som ønsker at benytte sig af virksomhedens tilbud
- at kommunalt drevne virksomheder i vidt omfang er selvvisiterende
- at kommunalt drevne tilbud ydes med basis i faste leverandør-aftaler (distrikter) mellem kommunerne og
- at finansieringen af kommunalt drevne virksomheder sker ud fra én eller nogle få takster (og tåler sammenligning med forholdene jf. abonnements-finansiering)

Kommunerne i Region Syddanmark har indrettet tilbuddene i overensstemmelse hermed og lagt vægt på at undgå at øge de administrative opgaver og tillige valgt at knytte et nært samarbejde til aftalerne med henblik på bedst muligt at kunne udnytte indhentet viden og erfaring.

Det kan på den baggrund anbefales, at Region Sjælland vælger at følge tendensen for landets øvrige kommuner og den model, som er valgt for samarbejdet mellem kommunerne om opgaveløsningen fx i Region Syddanmark.

Bilag 1: Finansieringsmodeller

I det følgende bliver de valgte modeller gennemgået i forhold til førnævnte fremgangsmåde, jf. kapitel 3.0.

A. Model "Abonnementsordning" (eksisterende ordning)

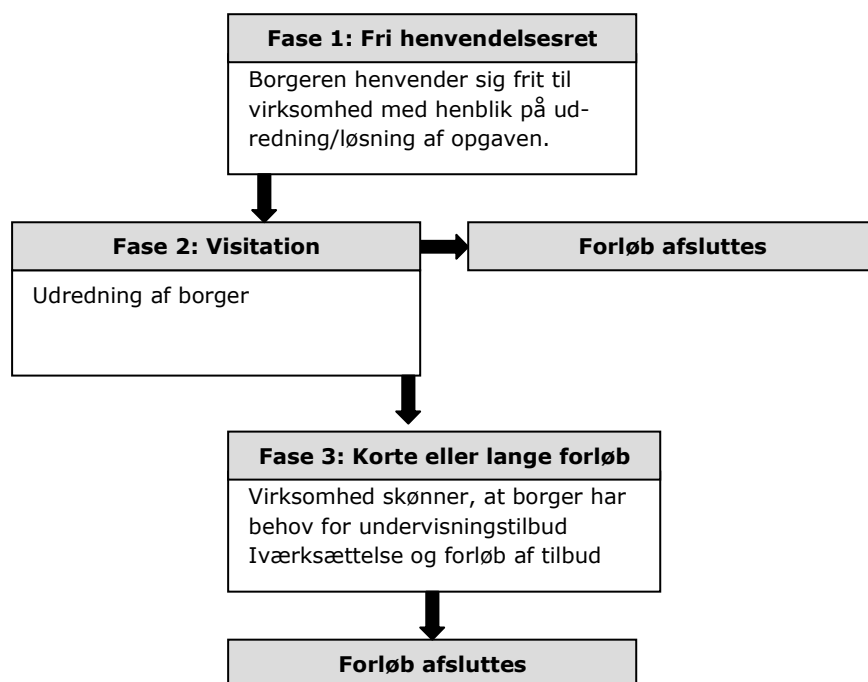
Borgerne er sikret fri henvendelsesret til virksomheden. I abonnementsordningen visiterer virksomheden selv, og betaler selv udgifterne, som bliver finansieret via abonnementsbetalinger fra medlemskommuner.

Hver kommune i regionen er tilknyttet en specialiseret virksomhed, som varetager opgaven. Virksomhedens godkendte budget bliver finansieret af de tilsluttede kommuner i forhold til deres indbyggertal. Det betyder, at kommunerne konkret ikke har nogen indflydelse på betalingen. Alle virksomheder er af deres hjemkommune pålagt økonomisk rammestyring.

Modellens finansieringsprincipper

Virksomhedernes godkendte nettobudget fordeles mellem kommunerne efter en objektiv fordelings-nøgle, der fastsættes på grundlag af kommunernes befolkningstal. Den enkelte kommunes udgift til abonnementsordningen er således alene bestemt af kommunestørrelsen, og ikke af dens træk på ordningen.

I. Modellens opbygning

Som vist i modellen har borgeren fri henvendelsesret. Virksomheden laver en udredning af borgeren og iværksætter efterfølgende et kort- eller langvarigt undervisningsforløb. Hvis virksomheden skønner, at borgeren ikke har behov for undervisning afsluttes forløbet.

Kommunen har i modellen uddelegeret visitationsansvaret til virksomheden, og har derfor alene en indirekte indflydelse på det forløb, som tilbydes borgeren - fx gennem de aftaler om opgavens udførelse, kvalitet og samarbejde om opgaveløsningen, som er en naturlig del af tilbuddet. Det beror på virksomhedens faglige skøn, om der reelt er behov herfor. Budgetansvaret påhviler virksomheden.

Aftaleforhold
Forholdet mellem leverandør (sælgerkommune) og køberkommune er bundet af Rammeaftalen.

II. Erfaring med abonnementsordningen

Ved abonnementsbetaling efter indbyggertal er kommunens og virksomhedens budgetsikkerhed i top. Regningen er kendt ved indgangen til budgetåret, da der er fastsat en samlet pris for ydelsen. Budgetsikkerheden sikrer virksomhederne et godt fundament for faglig bæredygtighed og udvikling. Det er virksomheden, som under økonomisk rammeansvar foretager de faglige prioriteringer.

Kommunen har gennem sine politikker på områderne mulighed for at påvirke det lokale serviceniveau. Styringen af efterspørgsel og måden denne efterkommes på er imidlertid ikke umiddelbart synlig for kommunen. Enkelte kommuner vil derfor kunne komme til at betale en "overpris" i forhold til det reelle træk på ydelsen i det enkelte år, mens andre vil betale en "underpris".

Virksomhederne har hver for sig registreret forbruget af ydelser med henblik på at kunne af-rapportere dette til de hidtidige driftsherrer. Men der har ikke på landsplan været introduceret en konsekvent registreringsmetode, som tillader sammenligning mellem virksomheder. Dermed er der en lav grad af sammenlignelighed omkring hvilke ydelser, borgerne i de enkelte kommuner modtager. Hvis virksomhederne rutinemæssigt registrerede ydelsesomfanget med samme systematik, ville gennemsigtigheden i abonnementsordningen blive mærkbart forbedret.

III. Opsamling model "Abonnementsordning"

1. Kommunens mulighed for at styre udgifterne	☺				
2. Opretholdelse af faglig bæredygtighed	☺	☺	☺	☺	☺
3. Tilgængelighed for borgeren	☺	☺	☺	☺	☺
4. Bureaukratisk lethed	☺	☺	☺	☺	☺
5. Gennemskuelighed	☺	☺	☺		
6. Kommunens mulighed for valg	☺				
7. Sælgerkommunes tilpasning og planlægning	☺	☺	☺	☺	☺

Kommentarer:

1. KOMMUNENS MULIGHED FOR AT STYRE UDGIFTERNE	Kommunens muligheder for at styre udgifterne er meget lave, da abonnementsbetalingen er fastsat med udgangspunkt i kommunens befolkningstal og ikke dens konkrete forbrug. Kommunen har således kun indirekte mulighed for at påvirke serviceniveauet. Modellen åbner dog mulighed for en realisering af politiske prioriteringer.
2. OPRETHOLDELSE AF FAGLIG BÆREDYGTIGHED	Der sikres med abonnementsordningen en meget høj opretholdelse af faglig bæredygtighed, da virksomheden er sikret et fast økonomisk grundlag, der skaber gode muligheder for at anvende ressourcerne optimalt.
3. TILGÆNGELIGHED FOR BORGEREN	Tilgængeligheden for borgeren er i top, da der er fri henvendelsesret til virksomheden, der selv forestår visitationen.
4. BUREAUKRATISK LETHED	Den bureaukratiske lethed er optimal og vil ikke belaste hverken kommune eller virksomhed.
5. GENNEMSKUELIGHED	Kommunen har i dag beskeden indsigt i forbruget. Der er dog mulighed for mærkbart at forbedre gennemsigtigheden, hvis virksomhederne registrerede forbruget af ydelser pr. borger med ensartet systematik.
6. KOMMUNENS MULIGHED FOR VALG AF LEVERANDØR	Kommunen har en meget begrænset mulighed for frit at vælge leverandør, da de er bundet til én leverandør via abonnementsbetalingerne.
7. SÆLGERKOMMUNES MULIGHED FOR PLANLÆGNING OG TILPASNING	Sælgerkommune har i høj grad mulighed for at planlægge og tilpasse virksomhedens aktiviteter til udbud og efterspørgsel, da den lange planlægningshorisont giver optimale muligheder for justering og tilpasning.

B. Model "Syddanmark"

Borgerne er sikret fri henvendelse til virksomheden. Det er virksomheden, som efter lov om specialundervisning for voksne selv forestår den faglige visitation³. Udgifterne afholdes indenfor en samlet ramme. I Region Syddanmark er der 4 virksomheder, som tilbyder specialundervisning for voksne:

- 2 kommunalt drevne (Esbjerg og Aabenraa) og
- 2 regionalt drevne (Vejle og Odense)

Der er ved finansieringen valgt 2 forskellige takstmodeller:

De kommunalt drevne virksomheders tilbud er baseret på én takst, som dækker alle ydelser og som afregnes efter objektiv finansiering (jf. abonnementsvilkår) samt en række tillægsydelser, mens

de regionalt drevne tilbyder kommunerne fri trækingsret på ydelserne indenfor ydelsesområderne:

- Tale
- Høre
- Syn og
- IKT

samt valgfrihed i forhold til en række tillægsydelser.

Virksomhederne finansieres af de kommuner, som tilslutter sig aftalen på ét, flere eller alle ydelsesområder. Der ydes en mindre rabat til de kommuner, som vælger "dele af eller hele pakken". For disse 2 virksomheder har ydelsesområderne hver deres takst og kommunerne afregner med beliggenhedskommunen efter objektive kriterier - i forhold til indbyggertal.

Modellens finansieringsprincip

Kommunerne har valgfrihed med hensyn til omfanget af tilkøb hos de regionale virksomheder, mens de kommunale virksomheder opererer med én takst. Den enkelte kommunes udgift til abonnementsordningen er således bestemt af antallet af valgte ydelser og af kommunestørrelsen, og ikke af trækket på ordningen.

Virksomhedernes godkendte nettobudget fordeles på én eller flere takster og afregnes med kommunerne efter en objektiv fordelings-nøgle.

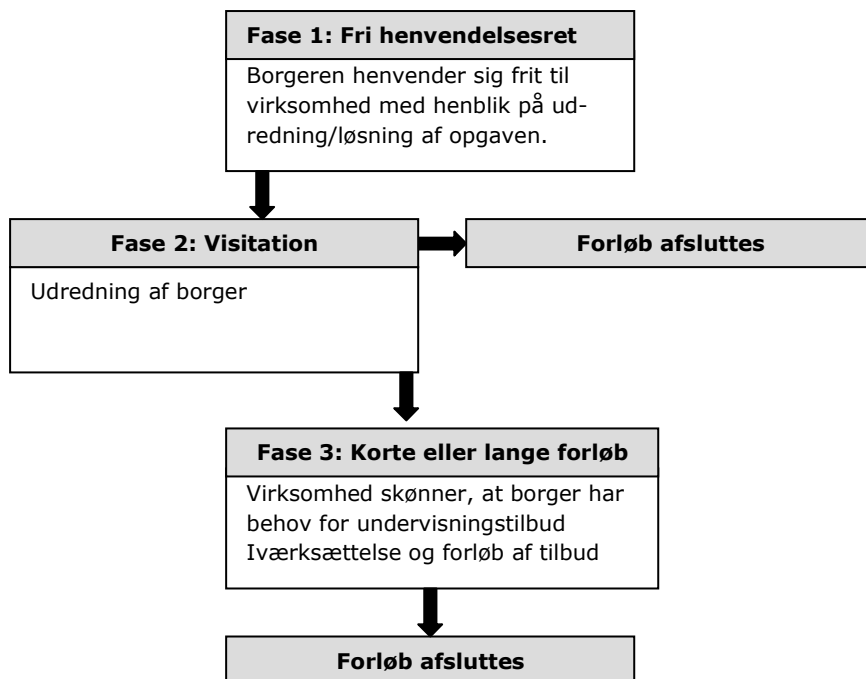
---

³ jf. bek. 378 af 28. april 2006: § 7 stk. 1

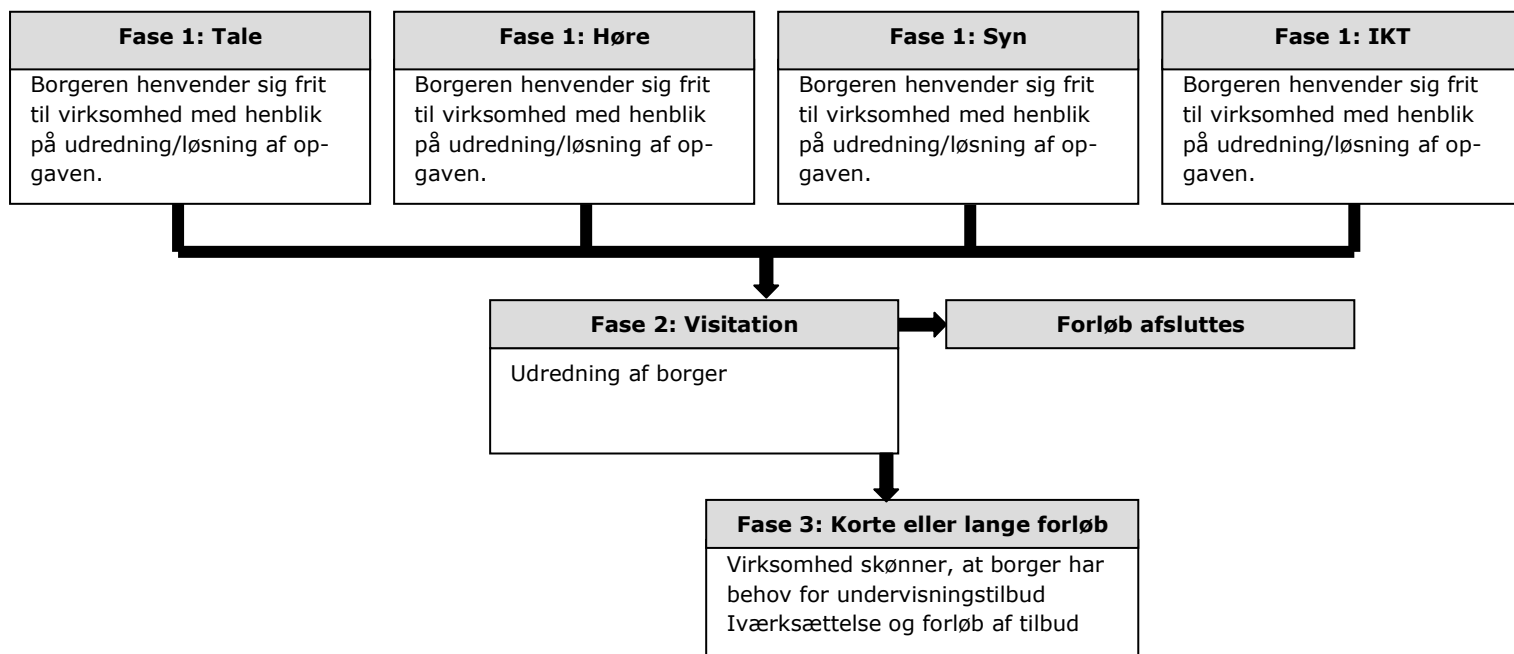
Kommunalbestyrelsen kan henlægge sine beføjelser vedrørende henvisning, herunder visitation og optagelse, af personer, der skal modtage tilbud efter kapitel 1, og indhentelse af rådgivning eller bistand fra den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation, jf. § 6, til regionsråd eller voksenspecialundervisningsinstitutioner, herunder private institutioner.

I. Modellens opbygning

De 2 kommunale virksomheder:

De 2 regionale virksomheder:

Som vist i modellerne har borgeren fri henvendelsesret til de ydelser, kommunen har valgt. Virksomheden laver en udredning af borgeren og iværksætter efterfølgende et kort- eller langvarigt undervisningsforløb. Hvis virksomheden skønner, at borgeren ikke har behov for undervisning afsluttes forløbet efter udredningen - uden at der etableres tilbud.

Modellens forudsætning er, at kommunen delegerer visitationsansvaret til virksomheden, og kommunens indseende er derfor begrænset, men kan udøves fx gennem de aftaler om opgavens udførelse, kvalitet og samarbejde om opgaveløsningen, som er en naturlig del af tilbudet. Budgetansvaret påhviler virksomheden.

Aftaleforhold
Forholdet mellem leverandør (sælgerkommune) og køberkommune er bundet af Rammeaftalen.

II. Erfaring med Model Syddanmark.

Ved den valgte betaling efter indbyggertal er både kommunens og virksomhedens budgetsikkerhed i top. Regningen er kendt ved indgangen til budgetåret, da den beror på en samlet pris for de valgte ydelser. Budgetsikkerheden giver virksomhederne et godt fundament for faglig bæredygtighed og udvikling. Det er virksomheden, som under økonomisk rammeansvar foretager de faglige prioriteringer.

Kommunen har gennem sine politikker på områderne mulighed for at påvirke det lokale serviceniveau. Styringen af efterspørgsel og måden denne efterkommes på er imidlertid ikke umiddelbart synlig for kommunen. Erfaringen viser, at kommunernes interesse for at anvende tilbud, der allerede er betalt for, er meget stor og trækket på ydelsen er derfor ideel i forhold til imødekomme af borgernes ønsker og behov. Det spiller på den måde en mindre rolle, at enkelte kommuner på enkelte områder kan komme til at betale en "overpris" i forhold til trækket på ydelsen i det enkelte år, mens andre vil betale en "underpris".

For alle 4 virksomheder gør det sig gældende, at problemet med faglig og økonomisk bæredygtighed er løst ved at "smalle" fagområder er en integreret del af tilbuddet indenfor et større ydelsesområde.

Kommunernes mulighed for økonomisk styring består i at udvælge de områder, hvorpå man ønsker at modtage ydelsen samt i at indgå i samarbejde med virksomheden om udviklingen af tilbuddene.

Såfremt en kommune ikke ønsker at abonnere på "hele pakken" fra samme virksomhed kan der opstå uhensigtsmæssigheder for brugere, som har behov for at trække på flere ydelsesområder, idet dette så vil skulle involvere samspil mellem flere leverandører. Endvidere spiller stabilitet en rolle for at det nødvendige samarbejde om sammenhæng i de kommunale ydelser kan etableres og udbygges.

Brugerkommunerne såvel som virksomhederne er godt tilfreds med ordningen, som man (dog ikke alle steder) har valgt at støtte op med en Bestyrelse og en administrativ styregruppe med deltagelse af de kommuner, som er fælles om ordningen (Borgmesteraftale) og finder at dette på en tilfredsstillende måde imødekommer behovet for gennemsigtighed og styring på et fagligt vanskeligt gennemskueligt område. Kommunerne vægter, at ordningen er ubureaukratisk og minimerer administration.

III. Opsamling model "Syddanmark"

1. Kommunens mulighed for at styre udgifterne	😊	😊			
2. Opretholdelse af faglig bæredygtighed	😊	😊	😊	😊	😊
3. Tilgængelighed for borgeren	😊	😊	😊	😊	😊
4. Bureaukratisk lethed	😊	😊	😊	😊	😊
5. Gennemskuelighed	😊	😊	😊		
6. Kommunens mulighed for valg	😊	😊			
7. Sælgerkommunes tilpasning og planlægning	😊	😊	😊	😊	😊

Kommentarer:

1. KOMMUNENS MULIGHED FOR AT STYRE UDGIFTERNE	Kommunens muligheder for løbende styring af udgifterne er lave, da finansieringen tager udgangspunkt i kommunens befolkningstal og ikke i konkret forbrug. Modellen åbner mulighed for en realisering af politiske prioriteringer. Modellen viser i praksis høj grad af tilskyndelse til at anvende tilbuddet.
2. OPRETHOLDELSE AF FAGLIG BÆREDYGTIGHED	Der sikres med ordningen en meget høj opretholdelse af faglig bæredygtighed, da virksomheden er sikret et fast økonomisk grundlag, der skaber gode muligheder for optimal ressourcestyring.
3. TILGÆNGELIGHED FOR BORGEREN	Tilgængeligheden for borgeren er i optimal, da der er fri henvendelsesret. Kommunerne er med den valgte model motiveret for at udnytte tilbuddene optimalt og ikke at begrænse adgangen.
4. BUREAUKRATISK LETHED	Den bureaukratiske lethed er optimal og vil ikke belaste hverken kommune eller virksomhed.
5. GENNEMSKUELIGHED	Kommunen har beskeden indsigt i fordelingen af forbruget på ydelser.
6. KOMMUNENS MULIGHED FOR VALG AF LEVERANDØR	Kommunen har en begrænset mulighed for frit at vælge leverandør, da kun de regionale virksomheder giver adgang til til- og fravalg af ydelsesområder.
7. SÆLGERKOMMUNES MULIGHED FOR PLANLÆGNING OG TILPASNING	Sælgerkommunen/Regionen har i høj grad mulighed for at planlægge og tilpasse virksomhedens aktiviteter mellem udbud og efterspørgsel, da en lang planlægningshorisont giver gode muligheder for justering og tilpasning.

C. Model "Midtjylland"

I Region Midtjylland er der 6 virksomheder, som tilbyder specialundervisning for voksne:

- 5 kommunale virksomheder (Herning, Horsens og Skive-Viborg) og Center for Syn og kommunikation i Århus og Viborg.
- 1 regional virksomhed (Tale- og Høreinstituttet i Århus)

Borgerne har fri henvendelse fra de kommuner, som har indgået leveringsaftale med virksomhederne. Virksomhederne er på en lang række områder selvvisiterende på andre områder er der tale om et planlagt visitationssamarbejde (specielt når det angår børneområdet).

Der er forskel på vilkårene for den regionale og de kommunale tilbud.

Virksomhederne indgår étårige leveringsaftaler med kommunerne og leverer også ydelser som tilkøb.

Det regionale tilbud:

Finansieringen af det regionale tilbud etableres indenfor en fastlagt økonomisk ramme for hver kommune, og som udgør det maximale, kommunale bidrag. Der finder månedlig afregning sted mellem virksomheden og kommunerne. Med henblik på at kunne overholde de lagte budgetter har kommunerne i praksis ret til at stoppe et igangværende abonnement i løbet af året, såfremt budgetrammen er opbrugt.

Ydelserne er beskrevet i detaljer i et omfattende ydelseskatalog i indhold, omfang og omkostning. Tilkøbsydelse ligger typisk 12 % over abonnementsprisen.

De kommunale tilbud:

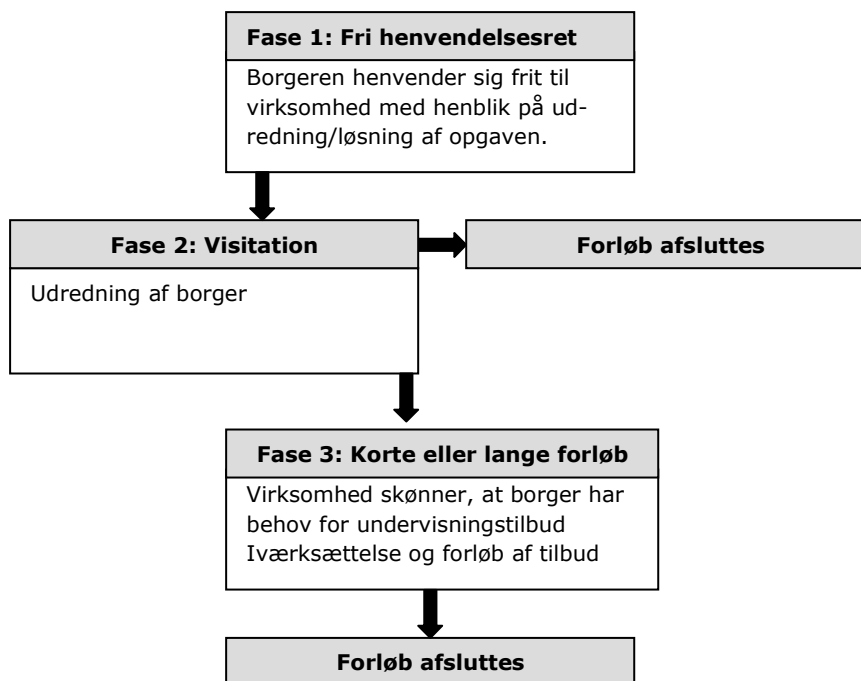
Der er i meget høj grad tale om abonnementslignende tilbud, hvor virksomheden agerer indenfor en leveringsaftale og afregningen finder sted på basis af objektive kriterier.

Modellens finansieringsprincip

Kommunerne har i vidt omfang indgået leveringsaftaler med virksomhederne. Den enkelte kommunes udgift til ydelserne fra regionen er gjort forudsigelig gennem en rammebevilling. Udgiften er begrænset opadtil og således ikke bestemt af behovet eller antallet af modtagne ydelser ved træk på ordningen.

I. Modellens opbygning

Ved leveringsaftaler:

Som vist i modellerne har borgeren fri henvendelse til de ydelser, som kommunen har valgt. Virksomheden laver en udredning af borgeren og iværksætter efterfølgende et kort- eller langvarigt undervisningsforløb. Hvis virksomheden skønner, at borgeren ikke har behov for undervisning afsluttes forløbet efter udredningen - uden at der etableres tilbud.

Modellens forudsætning er, at kommunen i vidt omfang delegerer visitationsansvaret til virksomheden, og kommunens indseende med den enkelte ydelse er derfor reelt begrænset, men kan udøves fx gennem de aftaler om opgavens udførelse, kvalitet og samarbejde om opgaveløsningen, som er en naturlig del af tilbuddet. Budgetopfølgning finder sted gennem månedlig afregning og kan indebære, at en kommune beslutter at stoppe forbruget af ydelser inden årets udgang.

Aftaleforhold
Forholdet mellem leverandør (sælgerkommune) og køberkommune er bundet af den étårige Rammeaftale.

II. Erfaring med Model Midtjylland.

Ved den valgte betaling er kommunens budgetsikkerhed god i det enkelte driftår. Der arbejdes ud fra et kendt budget, som har afsat i det afsluttede års kendte træk på ydelsen. Regningens maximale størrelse er på den måde kendt for kommunen ved indgangen til budgetåret.

I det enkelte år kan der siges at være sikkerhed for virksomhedens budget, men ved afvigelser i efterspørgslen af ydelser mellem årene, kræver det en virksomhed med et stort volumen at evne at foretage passende, interne omprioriteringer og ændringer, som kræves for at bevare tilbuddenes faglige indhold og en fagligt kvalificeret medarbejderstab. Virksomheden opfatter, at det indebærer en stor usikkerhed. Det er virksomheden, som under økonomisk rammeansvar foretager de faglige prioriteringer.

Kommunerne har gennem politikker på områderne mulighed for at påvirke det lokale service-niveau. Styringen af efterspørgsel og måden denne efterkommes på er imidlertid ikke umiddelbart synlig for kommunen. Erfaringen viser, at kommunernes interesse for at anvende tilbud, der allerede er betalt for, er stor og trækket på ydelsen er derfor ideel i forhold til imøde-kommelse af borgernes ønsker og behov.

For alle virksomheder gør det sig gældende, at problemet med faglig og økonomisk bæredygtighed er løst ved at "smalle" fagområder er en integreret del af tilbuddet indenfor et større ydelsesområde.

Kommunernes mulighed for økonomisk styring består i at vælge leverandør, samt i at indgå i samarbejde med virksomheden om udviklingen af tilbuddene.

Såfremt en kommune ikke ønsker at trække på alle ydelsesområder kan der opstå uhensigts-mæssigheder for brugere, som har behov for at trække på flere ydelsesområder, idet dette så vil skulle involvere yderligere fordyrende samspil mellem flere leverandører.

Brugerkommunerne såvel som de kommunalt drevne virksomheder er generelt tilfredse med ordningen, men der har dog fundet skift af leverandør sted. Kommunerne vægter, at ordnin-gen kan fungere relativt ubureaukratisk og minimere kommunal administration. Den regionale virksomhed finder ordningen administrativt krævende og tung.

III. Opsamling model "Midtjylland"

1. Kommunens mulighed for at styre udgifterne	☺	☺	☺
2. Opretholdelse af faglig bæredygtighed	☺	☺	☺ ☺
3. Tilgængelighed for borgeren	☺	☺	☺ ☺ ☺
4. Bureaukratisk lethed	☺	☺	
5. Gennemskuelighed	☺	☺	☺
6. Kommunens mulighed for valg	☺	☺	☺
7. Sælgerkommunes tilpasning og planlægning	☺	☺	☺

Kommentarer:

1. KOMMUNENS MULIGHED FOR AT STYRE UDGIFTERNE	Kommunens muligheder for løbende styring af udgifterne er jævne, da fi-nansieringen tager udgangspunkt i en ramme. Modellen åbner mulighed for en realisering af politiske prioriteringer. Modellen viser i praksis middelhøj grad af tilskyndelse til at anvende tilbuddet.
2. OPRETHOLDELSE AF FAGLIG BÆREDYGTIGHED	Der sikres med ordningen en god sikkerhed for den store virksomhed for opretholdelse af faglig bæredygtighed, da virksomheden i det enkelte år er sikret et jævnt økonomisk grundlag, der skaber gode muligheder for res-sourcestyring på det korte sigt.
3. TILGÆNDELIGHED FOR BORGEREN	Tilgængeligheden for borgeren er fin, da der er fri henvendelse. Kommunerne er med den valgte model motiveret for at udnytte tilbuddene.
4. BUREAUKRATISK LETHED	Den bureaukratiske lethed er middel og belaster ikke kommunerne, men virksomheden.

Takstfinansiering af specialundervisningsområdet

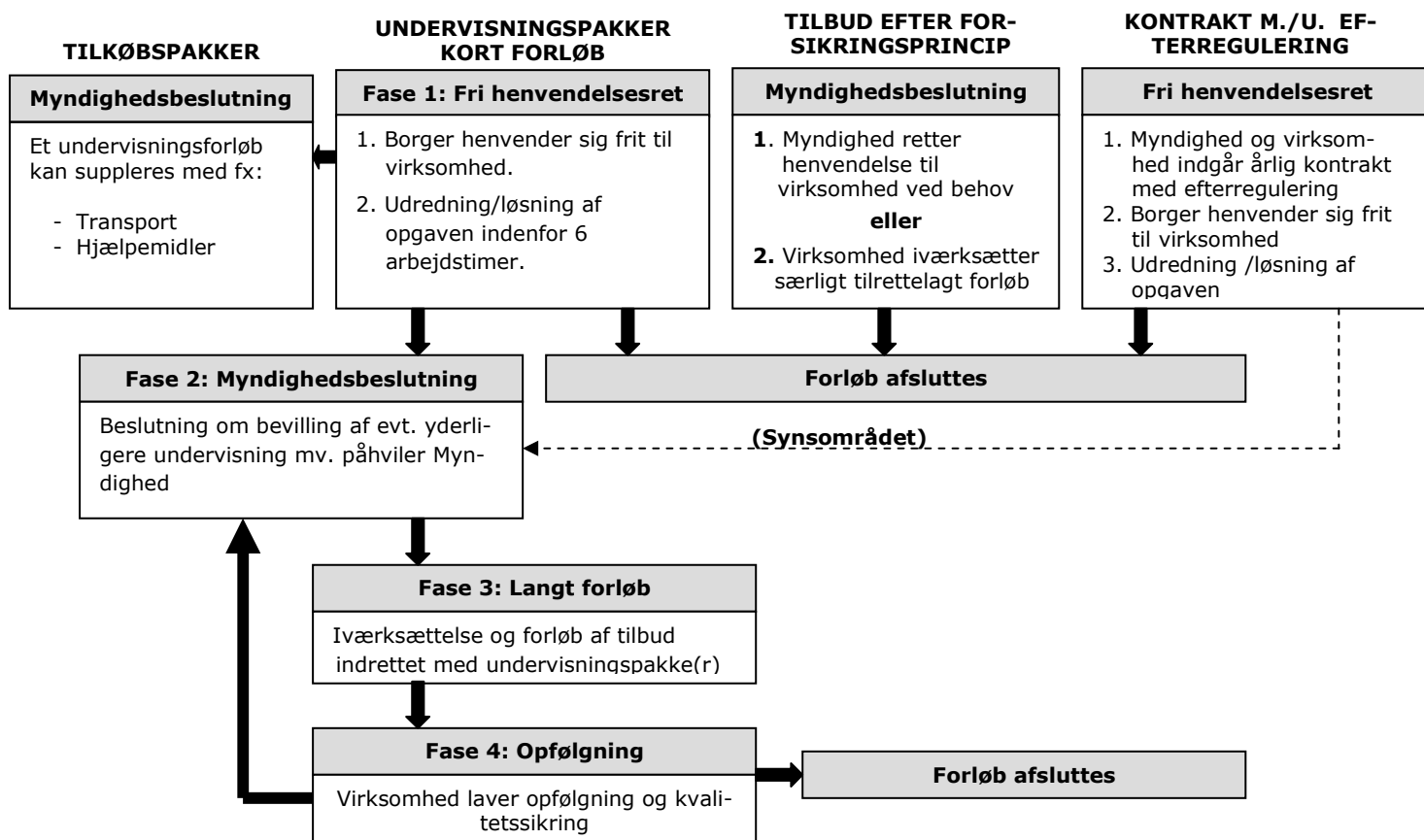
5. GENNEMSKUELIGHED	Kommunen har middel indsigt i fordelingen af forbruget på ydelser.
6. KOMMUNENS MULIGHED FOR VALG AF LEVERANDØR	Kommunen har mulighed for at vælge leverandør. I praksis vil geografisk afstand spille en rolle for flertallet af kommunernes valg.
7. SÆLGERKOMMUNES MULIGHED FOR PLANLÆGNING OG TILPASNING	Sælgerkommunen/Regionen har jævne muligheder for at planlægge og tilpasse virksomhedens aktiviteter mellem udbud og efterspørgsel, da planlægningshorisonten er kort og ikke tillader overblik over de langsigtede behov for justering og tilpasning.

D. Model "Nordjylland"

Beregning af takster sker ved, at en given kommune kan købe undervisningspakker, der består af såvel korte undervisningsforløb (grundtakst) som lange undervisningsforløb (grundtakst eller timetakst), tilkøbspakker (grundtakst eller timetakst), tilbud finansieret efter et forsikringsprincip samt kontrakter med efterregulering.

I. Modellens opbygning

I modellen er visitationsansvaret til den første indledende udredning og de korte forløb delegeret til virksomheden, mens kommunen har visitationsansvaret for de længerevarende forløb. Budgetansvaret påhviler alene kommunen – dog med undtagelse af tilbud fastsat efter et forsikringsprincip, hvor kommunens betaling bygger på objektiv finansiering eller et aconto princip.

Virksomhedens ydelser er opdelt i 3 kategorier:

- Tilkøbspakker
- Undervisningspakker
- Tilbud fastsat efter forsikringsprincip
- Kontrakt med efterregulering

Ad. Tilkøbspakker

Kommunen har mulighed for at tilkøbe løsningen af befordringsopgaven og forskellige hjælpemidler, som indgår i opgaveløsningen via virksomheden, men kan også vælge selv at stå for det.

Ad. Undervisningspakker

Fase 1: Undervisningspakker (Korte forløb)

Fri henvendelsesret indebærer, at borgerne frit kan henvende sig til virksomheden med henblik på en udredning og løsning af et undervisningsbehov.

Fase 2: Myndighedsbeslutning

Hvis borgeren har et undervisningsbehov der rækker ud over det, der er fastsat i grundtaksten (undervisningspakken), skal det forelægges myndigheden til afgørelse, se fase 2. I modsat fald afsluttes borgerens undervisningsforløb.

Timeforbrug i en kortvarig undervisningspakke anbefales at være 6 timer

Beløbet for en undervisningspakke betales forud, og kommunen kan dermed gå ud fra, at borgerne opnår adgang til tilbuddet, svarende til undervisningspakkens størrelse. Beregningsmetode til undervisningspakker, se bilag 1.

Der føres løbende regnskab med forbruget af ydelser.

Opstår der ventelister pga. uforudsete forhold pålægges virksomheden at forelægge denne for de kommuner, der har indgået forsyningsaftale.

Fase 3: Undervisningspakker (Lange forløb)

Lange undervisningsforløb over 6 timer bevilliges af kommunen efter indstilling fra virksomheden. Hvis virksomheden skønner, at borgeren har et yderligere undervisningsbehov, skal der foreligge en bevilling fra hjemkommunen inden de 6 timer er forbrugt.

Prisen for et langt undervisningsforløb beregnes på grundlag af det estimerede timeforbrug over 6 timer x institutionens timepris. Der kan også forlods aftales en enhedspris mellem virksomhed og kommune (Undervisningspakke).

Ad. Tilbud fastsat efter forsikringsprincip

Enkelte af de ydelser, som virksomhederne leverer, er af så specialiseret karakter, at efterspørgslen er meget varieret. Eksempelvis er der nogle år måske fem brugere, andre år ingen brugere. Den høje specialisering og en lille efterspørgsel indebærer, at fagekspertisen er yderst sårbar og svær at genoprette, hvis tilbuddene først forsvinder. Det er derfor afgørende at tilbuddenes drift sikres over tid, da borgere ellers ikke vil kunne få dækket deres behov.

Takstfinansiering egner sig ikke til denne type af tilbud, da der kan opstå perioder med tomgang. Det er derfor afgørende, at kommunerne solidarisk hæfter for et stående beredskab. Det er op til virksomhederne at sikre en hensigtsmæssig anvendelse af de afsatte ressourcer, så et evt. tomgangs-tab bliver mindst muligt.

Forsikringsprincippet indebærer, at alle kommuner kollektivt afholder de faste udgifter til tilbuddet, og dermed har muligheden for at benytte sig af det.

Netværksgruppen vurderer, at kun følgende meget højt specialiserede tilbud som minimum bør forsikres:

- Tilbuddene til strube- og mundhuleopererede *)
- Tilbuddene til ALS-ramte samt progredierende lidelser
- Tilbud til voksne stammere *)
- Afdækning af behovet for og Levering af IKT-kommunikationshjælpemidler til stærkt bevægelseshæmmede iflg. Lov om specialundervisning for voksne samt Servicelovens §§ 112 og 113

*)Tilbuddene kan eventuelt overvejes centraliseret.

De faste udgifter for disse tilbud udgør samlet set under 15 % af kommunikationscentrenes ydelser.

Ad. Kontrakt med/ uden efterregulering

Der eksisterer enkelte tilbudstyper, som ikke egner sig til takstfinansiering pga. af at efterspørgslen efter ydelsen er omfattende, og at ydelsen kan være sammensat af ydelser i medfør af sundhedsloven, lov om social service, omsorgsydelser og specialundervisning for voksne.

Det drejer sig om følgende tilbud:

1. Tilbud til Hørehæmmede og døve
2. Tilbud til Blinde og svagsynede
3. Undervisning til børn og unge i sammenhæng med tilbud på psykiatrisk børne- og ungecenter, sygehuset i Næstved

1. Hørehæmmede og døve

Høre- og døveområdet er karakteriseret ved et stort brugergennemtræk – samlet er gennemstrømningen på ca. 9000 brugere pr. år. Varigheden af den enkelte ydelse er kort (ofte under ½ time), mens behovet for ydelsen er livslangt.

Taksering af høreområdet vil indebære en betydelig risiko for, at administrationsudgifterne hurtigt overstiger udgifterne til serviceydelsen. Alene afregningsdelen af de mange kortvarige forløb vil administrativt pålægge både kommunen og virksomheden en økonomisk byrde.

Kontrakt med efterregulering på høreområdet betyder, at myndighed og virksomhed årligt indgår en kontrakt på X kr. Når året er omme efterreguleres kommunens forbrug – opgjort efter antallet af cpr.nr.

2. Blinde og svagsynede

Strukturelt ligner tilbuddene til blinde- og svagsynede og tilbuddene på høreområdet hinanden – dvs. der er tale om et meget stort brugergennemtræk (ca. 3000 brugere årligt), mange korte serviceydelser og livslange forløb.

Dog adskiller blinde- og svagsynsområdet sig ved, at ca. 70 pct. af anvendte mandetimer forbruges på korte forløb, mens ca. 30 pct. forbruges på længere forløb.

To modeller er her i fokus:

- A. Kontrakt med efterregulering suppleret med undervisningspakker af lange tilbudsforløb*
Kontrakt med efterregulering vedrører kun de korte forløb. Ligesom på høreområdet indgår kommune og virksomhed en årlig kontrakt. Når året er omme efterreguleres kommunens forbrug – opgjort som antallet af cpr.nr.

Hvis borgeren har et undervisningsbehov, der rækker ud over den ydelse eller det timeforbrug, der er fastsat i kontrakten, skal det forelægges myndigheden til afgørelse, se modellens fase 2. De lange forløb iværksættes således først efter bevilling fra kommunens myndighed. Afregningen sker i form af undervisningspakker.

- B. Synscentralens model (Vordingborg Kommune)*

Takstberegningen bygger på den samlede drift af Synscentralen på basis af alle ydelser og samtlige direkte og indirekte henførbare udgifter, da

Synscentralens tilbud omfatter alle ydelser til blinde og svagsynede i Næstved, Faxe, Vordingborg, Guldborgsund og Lolland kommuner. Omkostningsberegningen finder sted på basis af fastlagte kriterier og fordelt i forhold til antal registrerede blinde og svagsynede i hver kommune.

Synscentralen har indgået aftaler med de nævnte kommuner for 2009 og 2010.

Valget mellem modellerne A og B lægges op til Styregruppens drøftelse.

3. Undervisning til børn og unge i sammenhæng med tilbud på psykiatrisk børne- og ungecenter, sygehuset i Næstved

Tilbuddene til børn og unge på psykiatrisk børne- og ungecenter udstrækkes med sin særlige ekspertise til de kommuner, som ønsker at gøre brug af tilbuddet – også udenfor Region Sjælland. Tilbuddet afregnes efter den andel af de samlede belægningsdage, trækket på ydelsen udgør (varmeregnskab).

Aftaleforhold
Forholdet mellem leverandør (sælgerkommune) og køberkommune er bundet af partnerskabsaftaler med opsigelsesfrister på 1 år – svarende til Rammeaftalens terminer.

II. Erfaring med model "Nordjylland"

Netværksgruppen har indhentet erfaringer fra region Nordjylland, som implementerede finansieringsmodellen med virkning fra 2008. Generelt udtrykker både bestillersiden og udbydersiden stor tilfredshed med modellen. Det er fremhævet, at den sikrer let adgang til de højt specialiserede tilbud og skaber en høj forsyningsikkerhed.

III. Opsamling "Nordjylland"

1. Kommunens mulighed for at styre udgifterne	😊	😊	😊	😊	😊
2. Opretholdelse af faglig bæredygtighed	😊	😊	😊	😊	
3. Tilgængelighed for borgeren	😊	😊	😊	😊	😊
4. Bureaukratisk lethed	😊	😊	😊	😊	
5. Gennemskuelighed	😊	😊	😊	😊	
6. Kommunens mulighed for valg	😊	😊	😊		
7. Sælgerkommunes tilpasning og planlægning	😊	😊	😊	😊	😊

Kommentarer:

1. KOMMUNENS MULIGHED FOR AT STYRE UDGIFTERNE	Styring er optimal. Kommunen vil have fuld kontrol over bevilling af alle forløb, idet de enten indgår i et kontraktligt forhold eller beslutter sig for køb af undervisningspakker.
2. OPRETHOLDELSE AF FAGLIG BÆREDYGTIGHED	Forsikringsordningen sikrer, at højt specialiserede tilbud forsat kan udbydes trods en begrænset efterspørgsel. Risikoen for afspecialisering er ubetydelig lille.
3. TILGÆNGELIGHED FOR BORGEREN	Tilgængeligheden er meget høj, og enhver borger vil kunne henvende sig direkte til virksomheden og i princippet blive betjent umiddelbart efter.

Takstfinansiering af specialundervisningsområdet

4. BUREAUKRATISK LETHED	<p>Afregningen af tilbud i undervisningspakker reducerer administrationen betydeligt. Først når de længerevarende undervisningsforløb kommer i spil, øges behovet for administration. Graden af administrationsbehovet vil her afhænge af, om den enkelte kommune ønsker at betale timepris eller enhedspris. Derfor gives der kun 4 smileys til den bureaukratiske lethed.</p>
5. GENNEMSKUELIGHED	<p>Med afregning af undervisningspakker / forløb for hver borger / kommune svarende til det faktiske forbrug, er gennemskueligheden høj.</p>
6. KOMMUNENS MULIGHED FOR VALG AF LEVERANDØR	<p>Kommunens mulighed for valg er god. Kommunen binder sig til at afregne for et ukendt antal udredninger.</p>
7. SÆLGERKOMMUNES MULIGHED FOR PLANLÆGNING OG TILPASNING	<p>Sælgerkommune har i høj grad mulighed for at planlægge og tilpasse virksomhedens aktiviteter til udbud og efterspørgsel idet myndigheden afgør om tilbuddet iværksættes.</p>

E. Model "Hovedstaden"

I model Hovedstaden er der fri henvendelsesret på udredningsdelen, men ikke på undervisningsdelen. Visitering af borgeren til tilbud efter endt udredning er en kommunal myndighedsopgave.

Modellens finansieringsprincipper

- **Undervisningspakke (kortvarig)**
Grundtakst for 5 timer / konsultationer eller undervisning (pt. til pris på kr. 7.500,- pr. forløb)
- **Timetakst**
Kun ved timeforbrug over 5 timer
- **Undervisningspakke (langvarig)**
Enhedspris pr. pakke ved timeforbrug over 5 timer

I. Modellens opbygning

I denne model er visitationsansvaret kun i begrænset omfang uddelegeret til virksomheden, mens det påhviler kommunen at træffe afgørelse eller komme med indsigelser ved iværksættelse af undervisningsforløb, se *model på omstående side*.

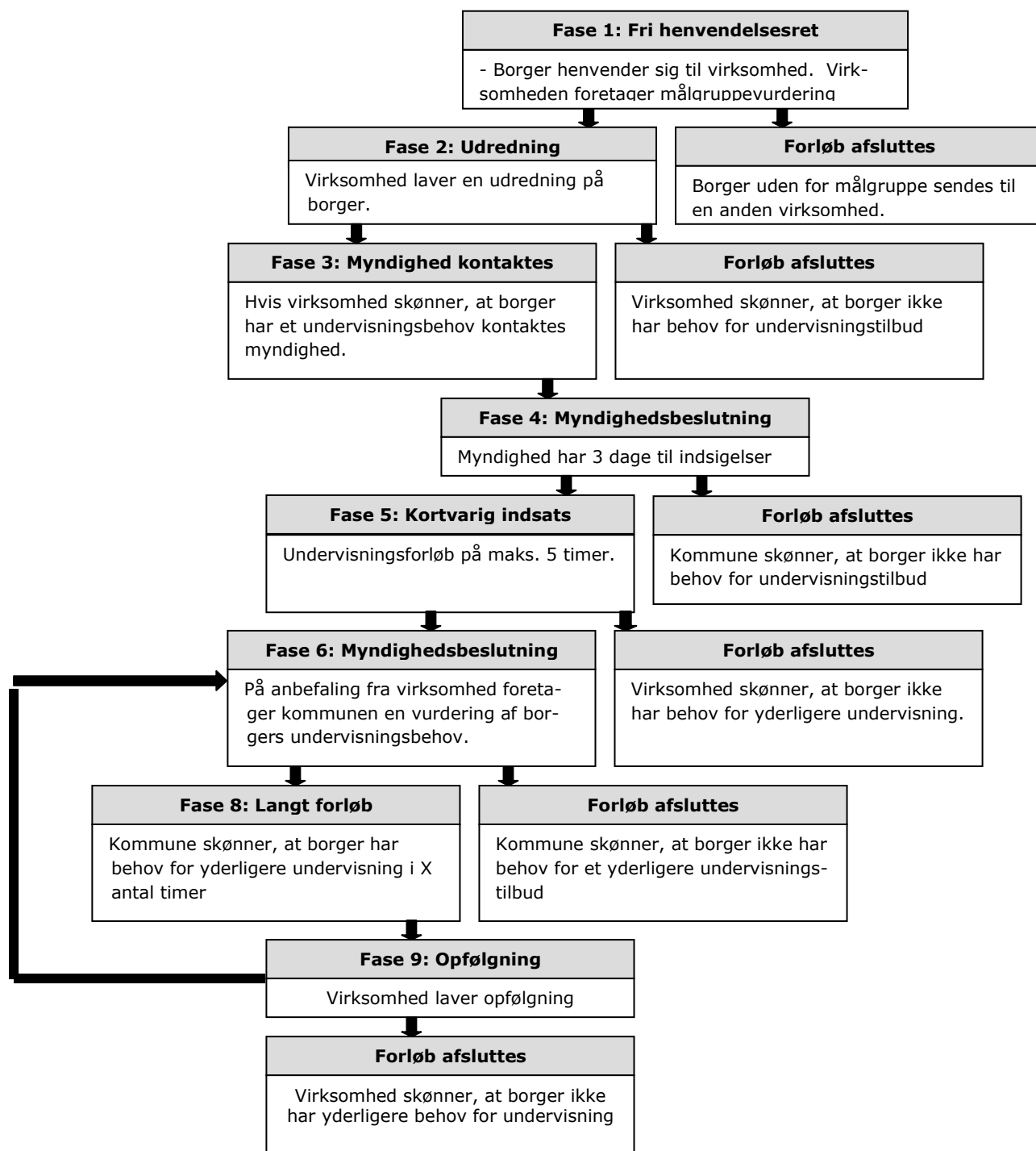
Modellen illustrerer følgende visitationsgang:

- Borgere med behov for bistand på fx syn-, tale- og høreområdet henvender sig til en virksomhed.
- Virksomheden vurderer om borgeren falder inden for målgruppen, som beskrevet i dets målgruppe og ydelsesbeskrivelse. Falder borgeren inden for målgruppen iværksættes umiddelbart den fornødne udredning.
- Hører borgeren naturligt til en anden virksomhed, henvises hertil.
- Resultater udredningen i behov for en kortvarig indsats (maks. 5 lektioner/ konsultationer eller undervisning) orienteres kommunen om iværksættelse af aktiviteten.
- Iværksættelse af ydelsen sker normalt tidligst 3 dage efter orientering til kommunen, såfremt kommunen ikke inden da har gjort indsigelse.
- Resultater udredningen i behov for mere omfattende indsats - dvs. mere end 5 timer - fremsendes visitationsanmodning til kommunen med henblik på godkendelse og meddelelse af betalingstilsagn.
- Det tilstræbes, at kommunens afgørelse foreligger i løbet af 14 dage.⁴

⁴ <http://www.csv.kk.dk/upload/dokumenter/ydelseskatalogcsv081101.pdf>

Takstfinansiering af specialundervisningsområdet

Aftaleforhold

Forholdet mellem leverandør (sælgerkommune) og køberkommune er alene knyttet til afregning af den bestilte ydelse.

II. Erfaring med model "Hovedstaden"

Erfaringerne viser, at overgangen til næsten ren takstfinansiering har vist sig ikke at være uden problemer for virksomhederne. De giver udtryk for faldende efterspørgsel på deres ydelser, afspecialisering på specialiserede ydelser, driftsøkonomisk underskud, betydelig administrativ byrde m.m., se artikel i bilag 2.

III. Opsamling "Hovedstaden"

1. Kommunens mulighed for at styre udgifterne	😊	😊	😊	😊	😊
2. Opretholdelse af faglig bæredygtighed	😊	😊			
3. Tilgængelighed for borgeren	😊	😊	😊		
4. Bureaukratisk lethed	😊	😊			
5. Gennemskuelighed	😊	😊	😊	😊	😊
6. Kommunens mulighed for valg	😊	😊	😊		
7. Sælgerkommunes tilpasning og planlægning	😊	😊	😊		

Kommentarer:

1. KOMMUNENS MULIGHED FOR AT STYRE UDGIFTERNE	Styring er optimal, idet hvert enkelt forløb iværksættes af myndigheden, og kun i mindre omfang er uddelegeret til virksomheden.
2. OPRETHOLDELSE AF FAGLIG BÆREDYGTIGHED	Da økonomistyringen i en takstmodel ligger hos kommunen vil denne være ukendt for virksomheden, og virksomhedens mulighed for at disponere i overensstemmelse med brugernes hidtidige behov vil være ringe set fra en faglig vurdering. Opretholdelsen af specialer vil ikke være sikret lokalt / Regionalt.
3. TILGÆNGELIGHED FOR BORGEREN	Tilgangen til udredningen er relativ enkelt, mens tilgængeligheden til undervisning kan være besværliggjort.
4. BUREAUKRATISK LETHED	Modellen indebærer, at betydelige ressourcer bindes til administration – såvel hos udbyder som kommune.
5. GENNEMSKUELIGHED	Gennemskueligheden er optimal, idet kommunen i princippet tager stilling til alle sager.
6. KOMMUNENS MULIGHED FOR VALG AF LEVERANDØR	Andre kommuner kan vælge leverandør fra sag til sag.
7. SÆLGERKOMMUNES MULIGHED FOR PLANLÆGNING OG TILPASNING	Sælger kommunens mulighed for valg er begrænset, idet kommunen ofte vil vælge at anvende egen leverandør til opgaveløsningen. Sælgerkommunes mulighed for at planlægge og tilpasse virksomhedens aktiviteter til udbud og efterspørgsel er god.

F. Model "Fuld takstfinansiering"

I denne model kan virksomheden intet foretage sig i forhold til en borger, før der foreligger en konkret bevilling fra borgerens hjemkommune. Beslutningskompetencen ligger 100 % hos borgerens hjemkommune. I praksis har borgeren retskrav på at få udredt sit behov, og den enkelte kommune har valgt mellem selv at udrede behovet eller købe sig til denne ydelse.

Modellens finansieringsprincipper

- **Timetakst**
Bestilleren betaler for det omfang, hvori ydelsen leveres på basis af virksomhedens timetakst, som indeholder samtlige ydelser, forbundet med tilbuddet
- **Undervisningspakke**
Enhedspris pr. pakke

I. Modellens opbygning

Som modellen illustrerer, er visitationsansvaret centraliseret i kommunerne, *se model på omstående side*.

Virksomhederne har ingen visitationsansvar, men kan blot indstille til kommunen. Ønsker borgeren at blive udredt og få specialundervisning, skal borgeren rette henvendelse til kommunen. Budgetansvaret påhviler alene kommunen.

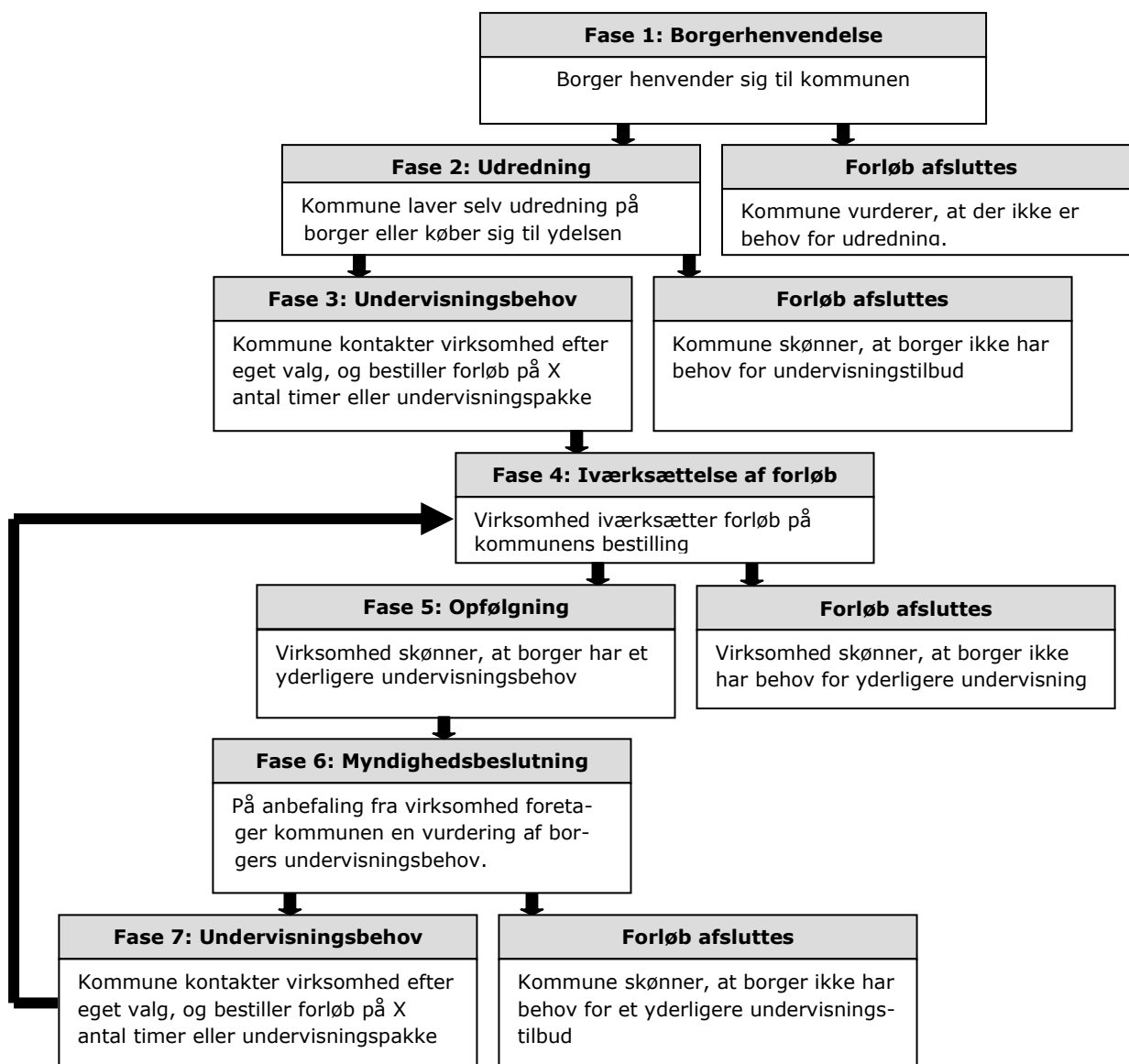
Myndigheden foretager indsamling af nødvendigt materiale, herunder afdækkende samtaler m.v. til brug for afgørelsen om:

- Der skal iværksættes tilbud efter lov om specialundervisning for voksne
- Der skal iværksættes tilbud efter anden lovgivning eller
- Der gives afslag på ønsket

Virksomhederne, som yder tilbud efter lov om specialundervisning for voksne, forpligtes til at føre et pris-/ydelseskatalog, som specificerer ydelserne.

Virksomhederne forpligtes til - indenfor en nærmere angivet frist - at iværksætte det fornødne undervisningstilbud og til - ved tilbuddets ophør - at foretage en evaluering til brug for myndighedens opfølgning på sagen.

Takstfinansiering af specialundervisningsområdet

Aftaleforhold
Køberkommune er ikke bundet af partnerskabsaftaler, og kan derfor frit vælge leverandør

II. Erfaring med model "Fuld takstfinansiering"

Der er så vidt vides ingen erfaringer med fuld takstfinansiering på specialundervisningsområdet.

III. Opsamling "Fuld takstfinansiering"

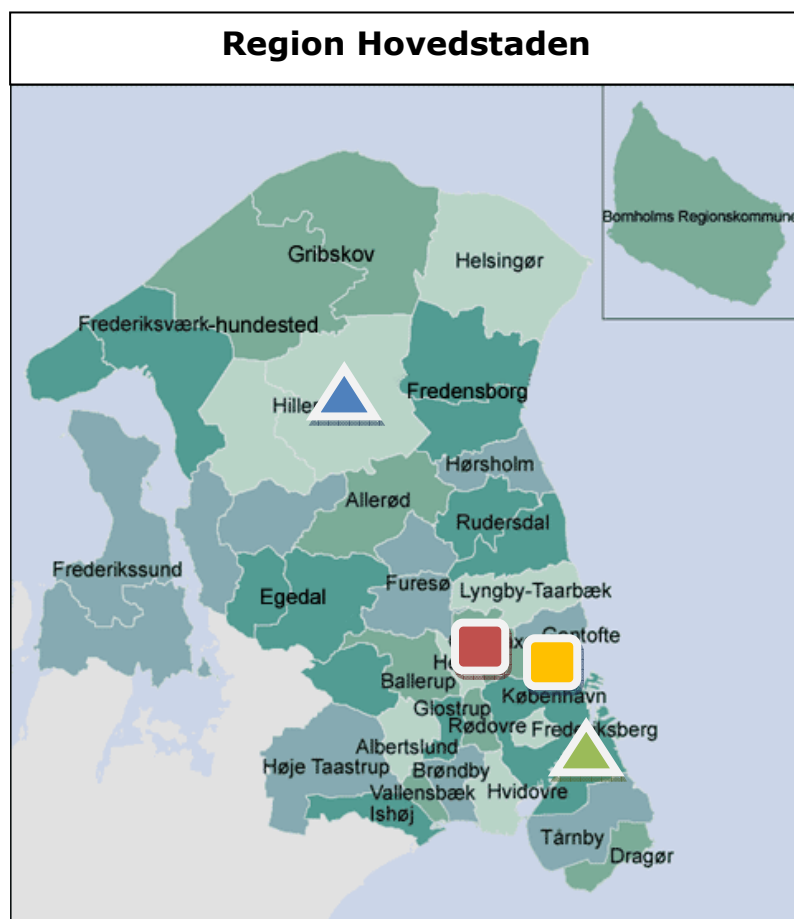
1. Kommunens mulighed for at styre udgifterne	😊	😊	😊	😊	😊
2. Opretholdelse af faglig bæredygtighed	😊				
3. Tilgængelighed for borgeren	😊				
4. Bureaukratisk lethed	😊				
5. Gennemskuelighed	😊	😊	😊	😊	😊
6. Kommunens mulighed for valg	😊	😊	😊	😊	😊
7. Sælgerkommunes tilpasning og planlægning	😊				

Kommentarer:

1. KOMMUNENS MULIGHED FOR AT STYRE UDGIFTERNE	Styring er optimal, idet hvert enkelt forløb kontrolleres af kommunen. Driftskommunerne vil stå med maksimal usikkerhed om bemanningen og om finansieringsgrundlaget for virksomhederne.
2. OPRETHOLDELSE AF FAGLIG BÆREDYGTIGHED	Da økonomien vil være ukendt for virksomheden, vil det være vanskeligt at opretholde et korps af specialister – usikkerhed om økonomien vil medføre udvanding af fagpersonkredsen, hvilket igen medfører, at det, der kan løses er 'mainstream-opgaver'. Mange specialer vil være vanskeligt at opretholde både lokalt og regionalt.
3. TILGÆNGELIGHED FOR BORGEREN	Tilgangen vanskeliggøres af, at borgeren først skal henvende sig til kommunen og herefter afvente sagsforløbet. Borgerens forløb vil blive afbrudt af nye ansøgninger og visitationer.
4. BUREAUKRATISK LETHED	Modellen indebærer, at betydelige resurser på såvel virksomhederne som i kommunerne skal afsættes til administration. Udredning af borgens behov er yderst kompliceret. Den forudsætter en høj grad af vidensekspertise samt et specialiseret materiel til afprøvning. Kommunens udgifter til udredning vil eksplodere, hvis der skal ansættes særlig faglig ekspertise og anskaffes det nødvendige udstyr.
5. GENNEMSKUELIGHED	Gennemskueligheden er optimal, idet kommunen tager stilling til alle sager.
6. KOMMUNENS MULIGHED FOR VALG AF LEVERANDØR	Kommunens mulighed for valg er optimal. Der kan vælges leverandør fra sag til sag.
7. SÆLGERKOMMUNES MULIGHED FOR PLANLÆGNING OG TILPASNING	Sælgerkommune har ingen mulighed for at tilpasse virksomhedens aktiviteter til udbud og efterspørgsel.

Bilag 2: Virksomhedernes placering i de 5 regioner

I de nedenstående oversigter er de regionalt drevne virksomheder afbildet med og de kommunale med

Kommunikationscentret i Hillerød. Kommunal virksomhed: Takstfinansiering – ingen leveringsaftaler.

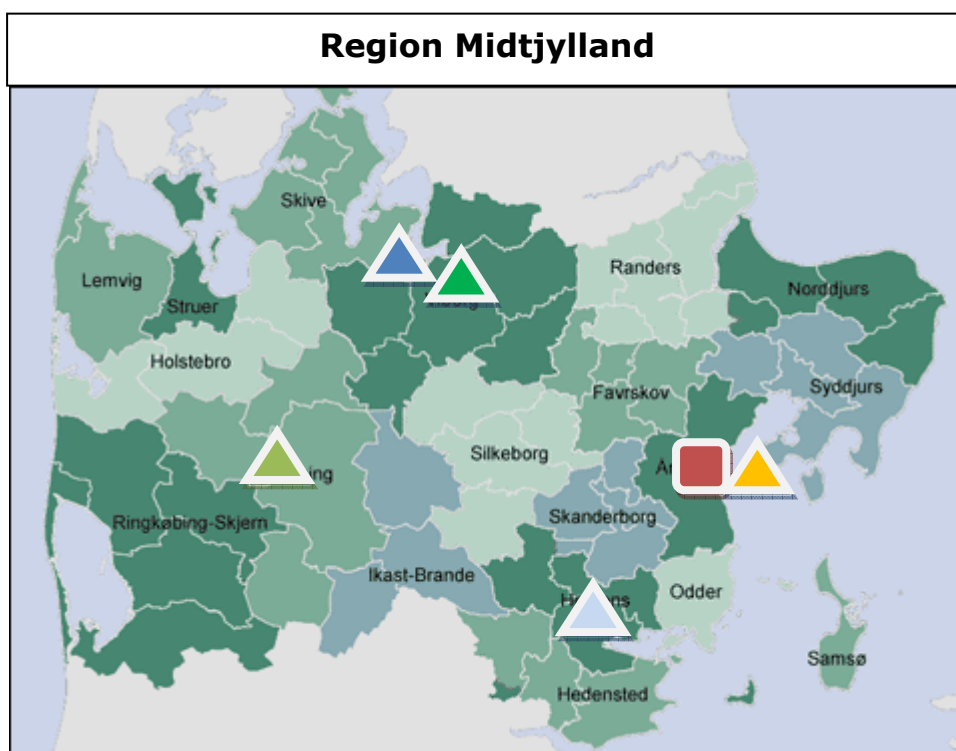
CSU, København. Kommunal virksomhed, takstbaseret leveringsaftale med Københavns kommune, selvvisiterende

THI-kompetencecenter. Regional virksomhed, Takstfinansiering – ingen leveringsaftaler.

CSK- Søborg. Regional virksomhed, Takstfinansiering – ingen leveringsaftaler.

CKU, Skive-Viborg. Kommunal virksomhed. Leveringsaftale med Skive og Viborg kommuner

Center for kommunikation, Herning. Kommunal virksomhed. Leveringsaftale med Herning, Lemvig, Struer, Holstebro, Ringkøbing-Skjern, Ikast-Brande

Center for Syn og Hjælpemidler, Århus. Kommunal virksomhed

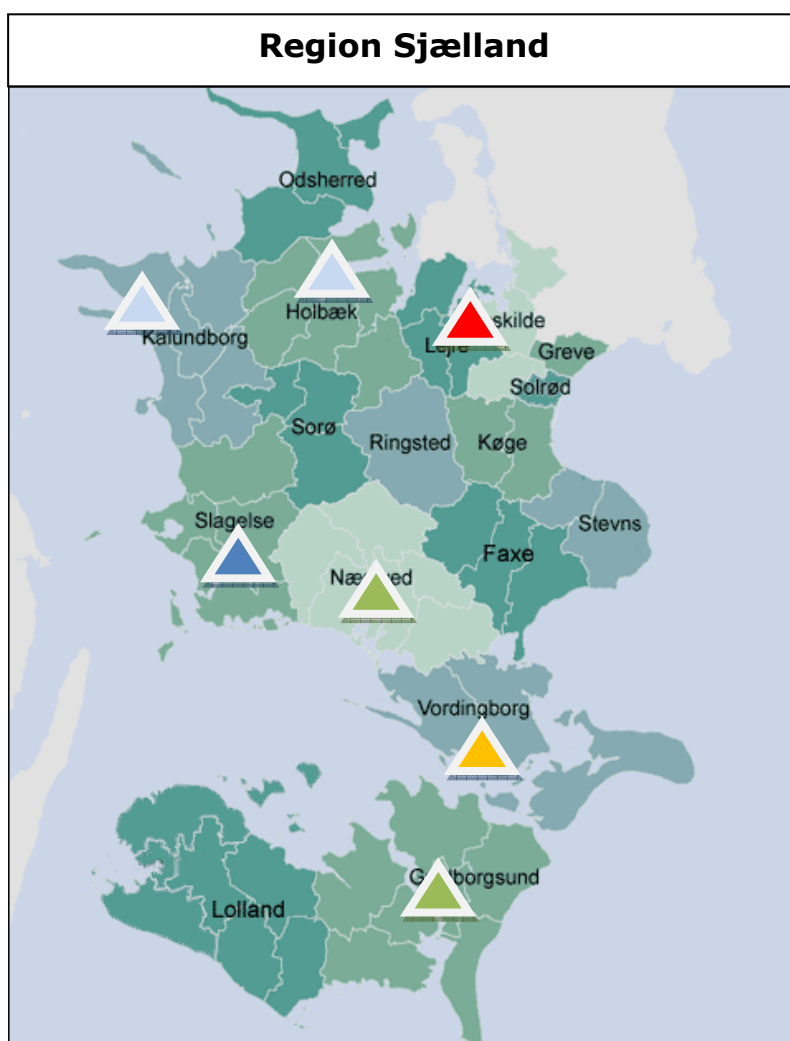
Center for Syn og Hjælpemidler, Viborg. Kommunal virksomhed

Tale og høreinstitutet, Århus. Regional virksomhed med takstbaserede ydelser og aftaler med Århus, Silkeborg, Favrskov, Syddjurs, Norddjurs, Randers, Skanderborg og Odder

ASV-Horsens. Kommunal virksomhed. Leveringsaftaler med Horsens, Hedensted, Skanderborg, Odder og Ikast Brande kommuner om dele af undervisningstilbudene indenfor voksenspecialundervisning.

CSU-Slagelse, Kommunal virksomhed. Leveringsaftaler med Slagelse, Sorø, Ringsted, samt dele af aktiviteterne i Holbæk, Kalundborg og Odsherred kommuner

CSU-Roskilde, Kommunal virksomhed. Leveringsaftaler med Roskilde, Stevns, Køge, Solrød, Greve og Lejre kommuner

ViSP, Kommunal virksomhed. Leveringsaftaler med Næstved, Faxe, Vordingborg, Guldborgsund (satellit) og Lolland kommuner

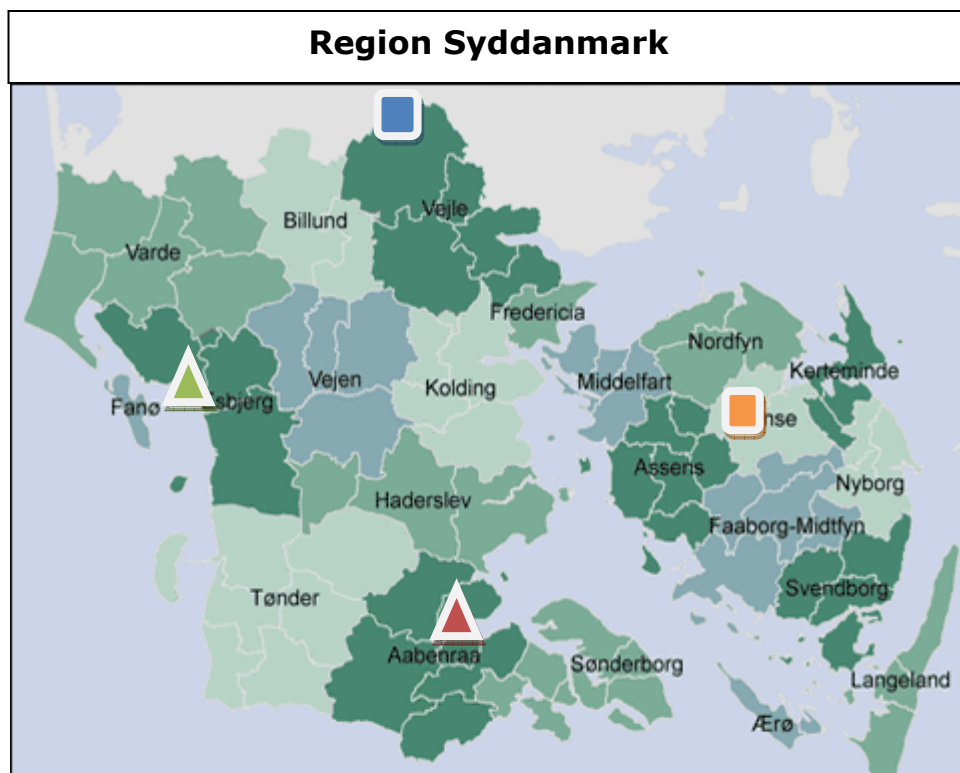

Synscentralen. Kommunal virksomhed. Leveringsaftaler med Næstved, Faxe, Vordingborg, Guldborgsund og Lolland kommuner

CSU-Holbæk og CSU Kalundborg er kommunale virksomheder, og giver tilbud til dele af voksenspecialundervisningens målgrupper.

Regional virksomhed: leveringsaftaler med de fynske kommuner og øerne.

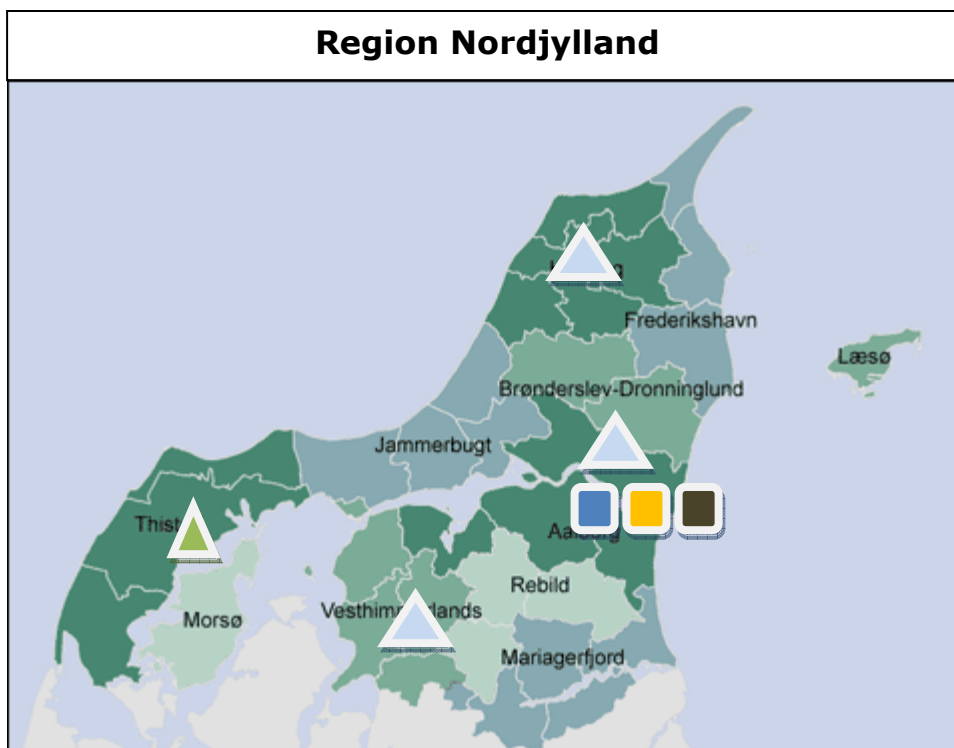
Regional virksomhed: leveringsaftaler med Vejle, Fredericia og Kolding kommuner

Kommunal virksomhed: leveringsaftale med Sønderborg, Aabenraa, Tønder og Haderslev kommuner

Kommunal virksomhed: leveringsaftaler med Esbjerg, Varde, Billund og Vejle kommuner

Taleinstituttet. Regional virksomhed. Delvist abonnement/takstfinansieret (jf model "nordjylland"). Leverer ydelser til samtlige kommuner i Regionen.

KommunikationsCenter, Thisted. Kommunal virksomhed. Leveringsaftale med Thisted og Morsø kommuner.

Institut for Syn og Teknologi, Aalborg. Leveringsaftaler med alle kommuner i Region Nordjylland, fri henvendelsesret.

Høreinstituttet, Aalborg. Regional virksomhed. Leveringsaftaler med alle kommuner i Region Nordjylland, fri henvendelsesret.

Specialskolerne for voksne i Hjørring, Nørresundby og Aars giver tilbud til dele af voksenspecialundervisningens målgrupper.

